

nogle Laantagere billigere Laan vil oprette et helt nyt betydeligt Statsinstitut med en Virksomhed, som i Fremtiden vil faa et uoverskueligt Omfang, thi ingen kan være blind for, at dersom det lykkes for hver 20 Mill.; som man lægger ind i Hypotekbanken, at skaffe et 8 Gange saa stort Beløb til Veje til Fordel for Laantagerne her i Landet, vil dette, saaledes som Tiderne nu ere, kun være en Begyndelse. Det vil gaa her som ved andre Foranstaltninger, der ogsaa have udviklet sig af en ringe Begyndelse; jeg nævner blandt andet Indkøb af Jordlodder til Husmænd, hvilket ogsaa var tænkt som et Forsøg, men som atter og atter har udvidet sit Omfang. Det vil gaa ligesaadan her, saa længe der findes Folk, som interessere sig for billige Laan. Man maa være fattet paa, at dette kun bliver en Begyndelse.

Jeg maa gøre endnu et Par Bemærkninger i Anledning af, hvad der anføres til Forsvar for Tanken om i disse rolige og gode Tider at gribe ind fra Statens Side for at hidføre et Par Procent Kursforhøjelse til Fordel for ny Laantagere; de gamle vedkommer dette Forslag jo ikke. Man har sagt, at noget lignende har man jo allerede gjort før, og man har i saa Henseende blandt andet henvist til Statens Garanti efter Lov af 28. Maj 1880 for Kreditforeningslaan til mindre Landbrugere. Men hvorledes vare Forholdene den Gang? De vare saaledes, at denne Klasse af Ejendomsbesiddere saa at sige var udelukket fra at faa faste Laan til en nogenlunde rimelig Pris, blandt andet derved, at der paa en enkelt Undtagelse nær ikke var nogen Kreditforening, der vilde optage dem. Forholdene vare altsaa ganske eksceptionelle, og jeg tror ikke, man skal fortryde paa, hvad man gjorde den Gang. Jeg tror, at det, at Husmandskreditforeningerne blev oprettede, og at der saaledes kan ydes billige, faste Laan til mindre Landbrugere, mere end noget andet har bidraget til den store Fremgang, der siden har vist sig ikke blot med Hensyn til disse mindre Ejendommers Værdi, men ogsaa med Hensyn til den Maade, hvorpaa de ere blevne udnyttede. Denne Foranstaltning fra Statens Side har været virksommere end alt det, som man senere har fundet paa til Støtte for Husmandsstanden, og som jeg for mit Vedkommende anser for mere eller mindre mislykket. Man har ogsaa, har jeg forstaaet, nævnt som Anbefaling af det foreliggende Forslag, at jeg i 1886 bragte et Forslag frem om Oprettelse af en Hypo-

tekbank for Kreditforeninger her i Landet. Dette Forslag vakte megen Tilslutning, men dog ikke nok til, at det kunde blive til Lov, takket være den Modstand, der blev gjort fra selve Kreditforeningernes Side, fordi Loven nødvendiggjorde et større Indgreb i deres Selvstændighed, end de vilde finde sig i. Det anføres nu som en Fordel ved dette Forslag, at det ikke griber ind i Kreditforeningernes Stilling. Det er rigtigt. Paa et eneste Punkt griber det dog ind — men det er kun for at være korrekt, at jeg nævner det —, nemlig fordi det nøder dem til at afslutte de løbende Serier, hvis de ønske at være med til at dele Profitten ved Loven. Det er kun for de ny Seriers Vedkommende, at de kunne komme med. Men det er ogsaa det eneste Punkt, hvor jeg har kunnet opdage, at der fordres noget af Kreditforeningerne; ellers anmoder man dem kun om uden noget som helst Offer at modtage den tilsigtede Forbedring af deres Obligationers Kurs, og at de med Glæde tage imod denne, er en Selvfølge, da det ikke koster noget. Naar man som Anbefaling for det nuværende Forslag anfører, at man i 1886 baade fra Regeringens og fra anden Side var velvillig stemt overfor et saadant Forslag, kan det dog vel ikke være Meningen, at de, som vare for det daværende Hypotekbankforslag, derfor ogsaa nødvendigvis maa anbefale det her foreliggende. De to Forslag ligne nemlig ikke hinanden det allermindste. Det, som den Gang foresloges, maatte nærmest kaldes et Forsøg paa at hidføre en nøjere Samvirken mellem de mange forskellige Kreditforeninger, vi havde her i Landet. For at opnaa dette var det, at man foreslog, at Staten skulde yde et Laan til Kreditforeningerne, men derfor var der givet fuld Sikkerhed, og de skulde ogsaa forrente det. Det nuværende Forslag gaar derimod ud paa, at man for at hjælpe nogle Laantagere i Kreditforeningerne til billigere Laan skal organisere et nyt Statsinstitut, som gratis skal yde Fordele til Kreditforeningerne. Hvis et saadant Forslag var kommet frem i 1886, er jeg temmelig vis paa, at vi nu ikke behøvede at drøfte denne Sag, thi saa var det blevet modtaget af Kreditforeningerne med den største Begejstring. Jeg tror ikke at fejle deri. Men hvad der hindrede, at der den Gang blev noget af Sagen, var dette, at man da var nødt til efter hele Planen at paalægge Kreditforeningerne en vis Tvang. Naar man skulde have organiseret en Hypotekforening, hvori de forskellige Kredit-